

УДК 378.016+334.7]:332.2/.7-057.875

JEL Classification: A2, Q15

DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.36.2026.360538>**Лазарева О. В.**доктор економічних наук, професор,
професор кафедри управління земельними ресурсами
(відповідальний автор)

ORCID ID: 0000-0002-1050-7118

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Борисевич К. Ю.директор
ORCID ID: 0000-0001-6246-0668

ТОВ «Український експертний центр землеустрою та оцінки»

ОСОБЛИВОСТІ ПОЄДНАННЯ ОСВІТИ І БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЗЕМЛЕВПОРЯДНОГО ПРОФІЛЮ

Метою проведеного дослідження є спроба висвітлення можливих спільних напрямків співпраці освіти і бізнесу під час підготовки студентів землепорядного профілю. Методологічну основу проведеного дослідження склали метод теоретичного аналізу, метод аналізу, порівняння та наукового узагальнення. Вказано, що особливостями поєднання освіти та бізнесу під час підготовки студентів землепорядного профілю є такі орієнтири, як проведення методичних семінарів зі стейкхолдерами, студентами, аспірантами та випускниками спеціальності, формування та оновлення навчальних планів та освітніх (освітньо-наукових) програм, проведення виробничих практик на підприємствах та організаціях, участь у підготовці кадрів, які в майбутньому будуть працювати на підприємствах, проведення екскурсій на землепорядні та геодезичні підприємства, оновлення матеріально-технічної бази за рахунок спільних проєктів, створення на базі вищого навчального закладу дослідницьких лабораторій, дуальна форма навчання.

Ключові слова: освіта, бізнес, стейкхолдери, професійні компетентності, землепорядна сфера, бізнес-процеси, виробнича практика, інтеграція освіти та бізнесу.

Lazarieva Olena

Petro Mohyla Black Sea National University

Borysevych KostiantynLimited Liability Company "Ukrainian Expert Center for
Land Management and Assessment"

FEATURES OF COMBINING EDUCATION AND BUSINESS DURING THE TRAINING OF STUDENTS IN THE LAND MANAGEMENT PROFILE

The purpose of the study is to attempt to highlight possible common areas of cooperation between education and business during the training of land management students. The methodological basis of the conducted research was the method of theoretical analysis, method of analyzing scientific publications, studying foreign experience, comparison and scientific generalization. The results obtained represent a scientific basis for their implementation in the practical activities of land managers and surveyors. The article of the publication highlights views on scenarios for the interaction of education and business. The scientific publication analyzes the features of combining education and business in foreign countries. It was found that effective options for such a combination are collaboration, joint participation in group projects, in the development of real cases, the concept of "lifelong education", advanced training courses, trainings, introduction of new forms and methods of promoting educational products, coaching diagnostic methods, provision of free software, guest lectures, concentration on interaction with business, development of a spiral model of innovation. It is indicated that it is possible to successfully combine both training and business components on the basis of mutual exchange of experience, skills and abilities for the purpose of future development. The features of combining education and business during the training of students of the land management profile are given, there are such guidelines as conducting methodological seminars with stakeholders, students, postgraduates and graduates of the specialty, formation and updating of curricula and educational (educational and scientific) programs, conducting industrial practices at enterprises and organizations, participation in the training of personnel who will work at enterprises in the future, conducting excursions to land management and geodetic enterprises, updating the material and technical base through joint projects, creating research laboratories on the basis of a higher educational institution, dual form of education.

Keywords: education, business, stakeholders, professional competencies, land management, business processes, production practices, integration of education and business.

Постановка проблеми. В нинішніх умовах важливим є досягнення інтегрованого підходу, який базується на поєднанні теоретичних знань із практичними навичками, що є необхідним у роботі за фахом. Завдяки такому підходу забезпечуватиметься більш конструктивна та злагоджена взаємодія як і освітянської, так і бізнесової спільноти, навчання відповідатиме ринку праці, а фахівці, що готуватимуться за відповідними напрямками, матимуть змогу бути більш пристосованими до реального досвіду на виробництві. Це є важливим, враховуючи і дефіцит кадрів у технічній сфері, що частково зумовлене і повноцінною війною. Відповідно, питання ефективної взаємодії освітніх та бізнесових кіл є пріоритетним напрямком у різних сферах господарської діяльності, включаючи і землевпорядний профіль, що в значній мірі і спонукало вивченню даної теми дослідження, а також обґрунтуванню її перспективних ідей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи наукові публікації, в яких йдеться про сценарії взаємодії освіти та бізнесу, варто виокремити деякі з них, що продукують емерджентний зв'язок поєднання освітніх та бізнесових компонентів. Так, наприклад, Бондаревська К.В. [1, С. 10] розкрила пріоритетні напрями інтеграції освіти і бізнесу в контексті вирішення проблеми зайнятості молоді. Ящицина І.В. [2, С. 149–150] на основі досліджень науково-дослідного співробітництва закордонних країн узагальнила чинники зацікавленості та перешкоди співпраці освітньо-бізнесових кіл в рамках НДДКР. Бугас В.В. [3] дійшов висновку, що держава має визначати пріоритети розвитку системи освіти, а компанії – впливати на вдосконалення програм навчання залежно від ринку праці. Нестеренко С.С. [4, С. 39–40] визначила, що взаємодія освітньо-наукової компоненти та виробничих систем характеризується мультиплікативним ефектом, що виникає на основі кластерної інтеграції підприємств. Тарасенко С.І., Демченко М.Є. [5, С. 306–307] дослідили вплив стану розвитку сфери вищої освіти та партнерства вищих навчальних закладів і бізнесу на інноваційний розвиток країни. Красовська О.Ю. [6, С. 168–169] проаналізувала моделі реалізації сучасної бізнес-освіти в контексті глобалізації освітніх процесів та ефективність їх застосування. Заєць С.В. [7, С. 36–37] обґрунтувала роль університетів у формуванні підприємницьких екосистем та співпраці із малим підприємництвом. Колективом авторів [8, С. 129] запропоновано організаційно-економічний механізм інтеграції освіти, науки та бізнесу на базі університетів майбутнього. В науковій літературі зустрічаються і публікації [9], в яких аналізується досвід розвитку напрямків взаємозв'язку між закладами вищої освіти та бізнес-структурами. Тобто, як свідчить аналіз наукових публікацій, питання інтегрованого підходу щодо освіти та бізнесу, їх взаємодії в напрямку бізнес-партнерства та розвитку підприємництва досить широко розкриті у питаннях вчених.

На сьогоднішній день, враховуючи, що поєднання освіти і бізнесу завжди було домінуючим вектором розвитку та джерелом, що сприяє підвищенню результативності у певній сфері, важливим

є вивчення та обґрунтування аргументуючих засобів, що сприятимуть досягнення синергії освітньо-бізнесових зв'язків особливо в рамках співпраці, яка ґрунтується на практичних аспектах як в науково-дослідній, так і землевпорядній діяльності.

Формування цілей статті. Відповідно метою статті є висвітлення можливих спільних напрямків співпраці освіти і бізнесу під час підготовки студентів землевпорядного профілю.

Виклад основного матеріалу. На початку нашого дослідження спробуємо проаналізувати особливості поєднання освіти та бізнесу в закордонних країнах.

Так, найпоширеніші форми колаборації освіти і бізнесу представлені дослідницею, яка до них відносить колаборацію у сфері дослідження і розвитку, академічну та студентську мобільність, комерціалізацію результатів, реалізація проєкту «безперервного навчання», підприємницькі ініціативи та управління [10].

У європейських бізнес-школах, наприклад EU Business School, акцент робиться на практику, де студенти працюють над груповими проєктами, розбирають реальні кейси, створюють стратегії для компаній тощо [11].

В зарубіжних країнах нині актуальною є концепція – «освіта протягом життя» (LLL – Life Long Study/Learning), де представлена належним чином післядипломна освіта (курси підвищення кваліфікації, тренінги) [12, с. 268].

В Кореї та Канаді університети реагувати на виклики бізнес-середовища шляхом розроблення нових форм і методів просування освітніх продуктів, особливо тих, що мають попит з боку індустрії та бізнесу [13].

Освітня бутікова агенція Wake Up спеціалізується на послугах з профорієнтації (коучингові діагностичні методики з Великої Британії), професійному підбору програм (від мовних шкіл до програм MBA та докторантури), пропонує тренінгові програми та рішення міжнародної сертифікації для управлінців, інженерів, IT-фахівців, фінансистів, будівельників [14].

За кордоном компанія “IBM” успішно співпрацює із закладами вищої освіти, створивши глобальну університетську програму, що передбачає безкоштовне програмне забезпечення, курси та гостьові лекції [15]. У рамках цієї програми Університет Кейо, Токійський університет, Університет Йонсей, Сеульський національний університет, Чиказький університет та IBM активно співпрацюють у підготовці кадрового забезпечення.

У Великій Британії створено Інноваційний фонд вищої освіти (HEIF), який надає кошти університетам для відкриття офісів, що концентруються на взаємодії з бізнесом, трансфером інноваційних технологій тощо [16].

В багатьох закордонних країнах діє потрійна спіральна модель інновацій [17], яка спирається на важливість трьох основних компонентів та їх взаємодії (університетів, промисловості й уряду), які створюють інновації та розвивають підприємництво.

Отже, як бачимо, у зарубіжних країнах підприємства у сфері бізнесу та заклади вищої освіти активно

співпрацюють на засадах партнерських відносин, оскільки навчальне середовище готує фахівців для бізнес-середовища, а компанії залучають фахівців серед студентів та випускників, дотримуючись принципу прелімінарингу. Тож, таким чином можливе успішне поєднання як компонентів навчання, так і бізнесу на засадах взаємообміну досвідом, уміннями та навичками задля перспективного розвитку.

Розглядаючи питання конструктивної взаємодії бізнес-спільноти у сфері землекористування та освітнього середовища, зробимо спробу обґрунтувати напрямки їх спільної взаємодії.

Так, поєднання освіти і бізнесу можливе шляхом проведення методичних семінарів зі стейкхолдерами, студентами, аспірантами та випускниками спеціальності, на яких є можливість обговорення освітніх та освітньо-наукових програм, а також навчальних планів щодо змістовного наповнення відповідних освітніх компонентів, вивчення яких є цінним як у сфері геодезії, так і землевпорядного виробництва. Крім того, регулярне проведення таких міжкафедральних семінарів сприятиме комплексному підходу, що дає змогу почути думки та точки зору, які стосуються формування компетентності майбутніх фахівців, наприклад [18; 19].

Реальний вплив стейкхолдерів на формування та оновлення навчальних планів та освітніх (освітньо-наукових) програм, за якими навчаються студенти та аспіранти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, сприятимуть у кінцевому підсумку формуванню такого кадрового потенціалу у галузі, який буде цілком обізнаний як в теоретичному, так і практичному аспектах, відповідатиме сьогоденним запитам ринку праці у землевпорядній сфері та в цілому практико-орієнтованості навчання.

Розвиваючи далі думку під цим кутом зору зазначимо, що досить важливим чинником, що сприяє формуванню майбутніх професійних компетентностей для студентів, є проведення виробничих практик на підприємствах та організаціях. Це дозволяє отримати реальні навички ведення виробничої діяльності у сферах та підприємствах землевпорядного профілю, а також, занурившись у бізнес-середовище, досягти вичерпного розуміння бізнес-процесів, що відбуваються в реальності у виробничій та бізнесовій сферах.

Враховуючи важливість практико-орієнтованого навчання під час підготовки студентів за спеціальністю G 18 Геодезія та землеустрій, для бізнес-спільноти важливим є участь у підготовці кадрів, які в майбутньому будуть працювати на підприємствах та в землевпорядних організаціях на основі бізнес-партнерства, розробляючи спільні бізнес-проекти, що принесуть користь як і певному підприємству, так і галузі в цілому.

Проведення екскурсій зі студентами на землевпорядні та геодезичні підприємства сприяє їх ознайомленню із різними напрямками землевпорядної, а також геодезичної роботи, її особливостями, дозволяючи під час екскурсій побачити реальну роботу інженерів-землевпорядників та геодезистів, а також сприяє вивченню важливих професійних навичок, що знадобляться у роботі за фахом.

Можливість оновлення матеріально-технічної бази як і рахунок участі студентів у спільних проєктах, так і землевпорядних заходах, дасть можливість придбати інноваційне обладнання, яке використовуватиметься не тільки в камеральних умовах, а і в реальному виробництві. Це сприятиме більш продуктивній та різновекторній взаємодії наукових та бізнесових кіл.

Не менш перспективним інструментом, що сприятиме формуванню продуктивного та перспективно налаштованого працівника є створення на базі вищого навчального закладу дослідницьких лабораторій. Завдяки цьому студенти матимуть змогу не тільки вирішувати реальні завдання підприємств землевпорядного профілю, а і отримувати цінні для бізнес-спільноти практичні результати, продукуючи важливі бізнес-ідеї під час навчання, проводячи перспективні наукові дослідження шляхом їх апробації у дослідницьких лабораторіях за допомогою стейкхолдерів та зацікавлених осіб.

Посидання академічного навчання із роботою в реальних умовах свідчить, що перспективним напрямом інтеграції освіти та бізнесу є дуальна форма навчання, оскільки поступове набуття досвіду у роботі за фахом дозволяє швидше адаптуватися до професійного середовища у землевпорядній сфері, а також здобути всі необхідні практичні навички вже безпосередньо на робочих місцях.

Представлені можливі напрямки співпраці освіти та бізнесу представлені на рис. 1.

Конструктивне поєднання спільних напрямків співпраці освіти та бізнесу під час підготовки студентів сприятиме випуску висококваліфікованих фахівців, які матимуть можливість поєднувати теоретичні знання із практичними навичками.

Висновки. В процесі дослідження вивчено досвід поєднання освіти та бізнесу з зарубіжних країн. Зокрема вказано, що ефективними варіантами такої співпраці є колаборація, участь у групових проєктах, тренінги, курси підвищення кваліфікацій, розробка нових форм та методів просування освітніх продуктів, коучингові діагностичні методики, гостьові лекції, надання безкоштовного програмного забезпечення, трансфер інноваційних технологій. Зазначені варіанти співпраці можна з успіхом впроваджувати і в українське освітнє середовище задля поступового повоєнного відновлення країни.

Виокремлені основні спільні напрямки співпраці освіти та бізнесу під час підготовки студентів землевпорядного профілю, якими є проведення методичних семінарів зі стейкхолдерами, студентами, аспірантами та випускниками спеціальності, формування та оновлення навчальних планів та освітніх (освітньо-наукових) програм, проведення виробничих практик на підприємствах та організаціях, участь у підготовці кадрів, які в майбутньому будуть працювати на підприємствах, проведення екскурсій на землевпорядні та геодезичні підприємства, оновлення матеріально-технічної бази за рахунок спільних проєктів, створення на базі вищого навчального закладу дослідницьких лабораторій, дуальна форма навчання.

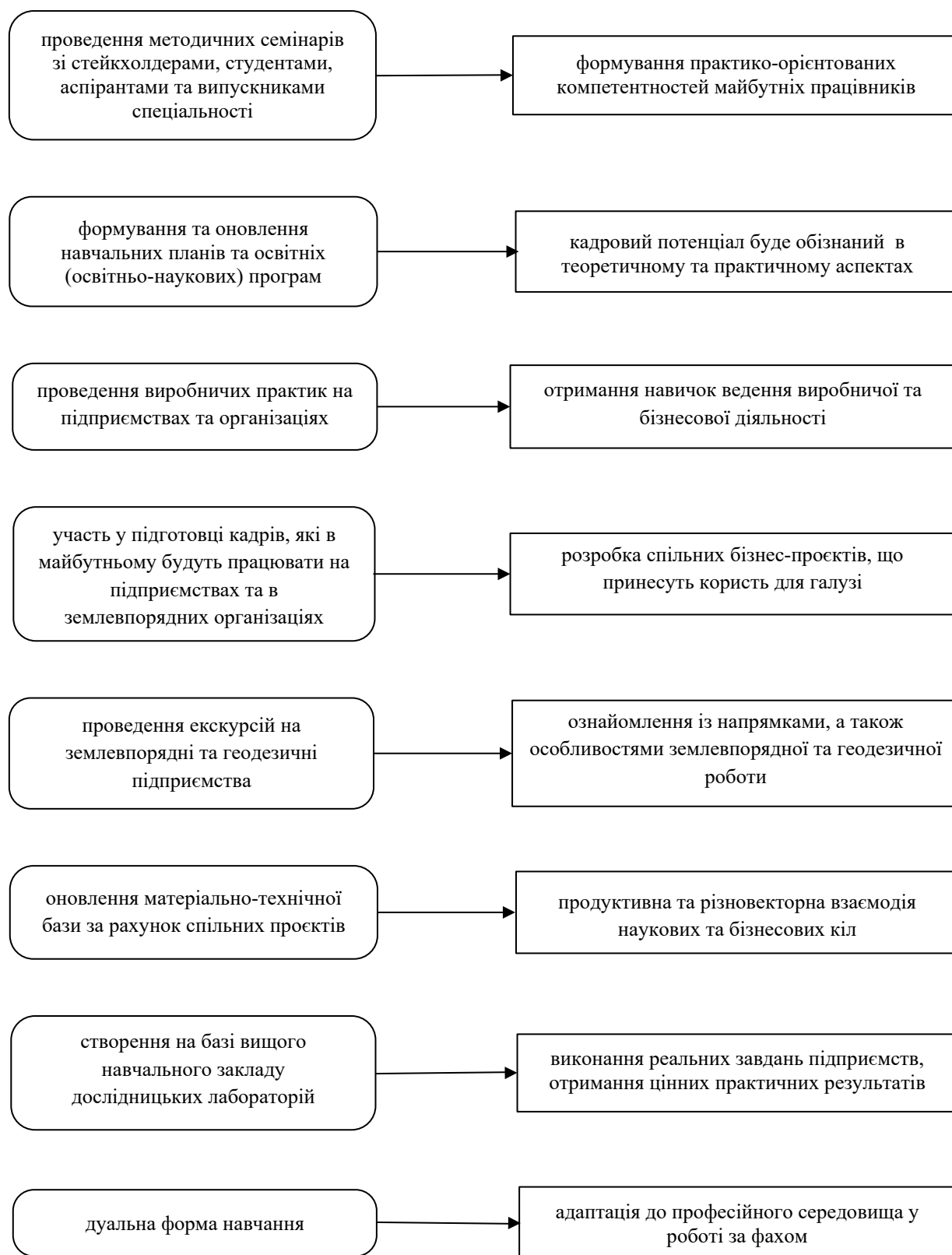

Рис. 1. Можливі спільні напрямки співпраці освіти і бізнесу під час підготовки студентів

Джерело: сформовано авторами

Їх дотримання забезпечуватиме поступальний розвиток освітнього та бізнес-середовища на засадах ефективної взаємодії, а також об'єднання зусиль заради отримання позитивного результату у сфері землекористування та освітньому просторі.

Вважаємо, що подальші дослідження слід зосередити на висвітленні питань можливої часткової релокації бізнес-простору, що зумовлено впливом сьогоденних реалій, а також відображенні сценарії повернення бізнесу у післявоєнний період.

Література:

1. Бондаревська К.В. Інтеграція освіти, науки і бізнесу як фактор соціальної безпеки та повоєнного відновлення України. *Економіка і організація управління*. № 1 (57). 2025. С. 4–14. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/17878> (дата звернення: 19.02.2026)
2. Ящицина І.В. Науково-дослідна співпраця університетів та бізнесу: оптимізація шляхів пошуку партнерів. *Економічний простір*. № 195. 2024. С. 148–153. URL: <https://economic-prostir.com.ua/wp-content/uploads/2024/12/195-148-153-yashhyshyna.pdf> (дата звернення: 19.02.2026)
3. Бугас В. В. Взаємодія бізнесу із закладами вищої освіти. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації»*. Київ, 2019. С. 43–44. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/14438/1/PIONBUG_20191004_P043-044.pdf (дата звернення: 19.02.2026)
4. Нестеренко С.С. Роль взаємодії бізнесу та закладів вищої освіти у формуванні регіональних конкурентних переваг. *Економічний простір*. № 166. 2021. С. 35–41. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/809/784> (дата звернення: 19.02.2026)
5. Тарасенко С.І., Демченко М.Є. Партнерство університетів та бізнесу: форми та перспективи розвитку в умовах підвищення інноваційності економіки. *Економіка та управління національним господарством*. Випуск 13. 2017. С. 302–308. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/49.pdf (дата звернення: 19.02.2026)
6. Красовська О.Ю. Сучасні моделі реалізації бізнес-освіти в умовах глобалізації світового освітнього простору. *Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*. 2012. № 1 (5). Том 2. С. 167–171. URL: <https://econforum.duan.edu.ua/images/PDF/2012/2/24.pdf> (дата звернення: 19.02.2026)
7. аєць С.В. Підтримка студентського підприємництва в закладах вищої освіти: необхідність та стан реалізації. *Трансформаційна економіка*. № 4 (04). 2023. С. 34–41. URL: <https://transformations.in.ua/index.php/journal/article/view/45/44> (дата звернення: 19.02.2026)
8. Інтеграція освіти та науки в Україні на базі моделі університету майбутнього: кол. моногр. / за заг. ред. В.Є. Хаустової. Харків: ФОП Лібуркіна Л.М., 2021. 424 с. URL: <https://surl.li/kxsemv> (дата звернення: 19.02.2026)
9. Раєвська О.В., Аксьонова І.В., Остапенко В.М. Порівняльний аналіз та узагальнення досвіду партнерства між ЗВО та бізнес-середовищем. *Проблеми економіки*. № 4 (38). 2018. С. 30–42. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2018-4_0-pages-30_42.pdf (дата звернення: 19.02.2026)
10. Покідіна В. Університети та бізнес: міжнародний досвід співпраці та перспективи для України. *Open Society Foundations. Проект «Популярна економіка: ціна держави»*. № 41. 24 травня 2016 р. С. 9. URL: http://old.cost.ua/files/Universities%20and%20business_report.pdf (дата звернення: 20.02.2026)
11. Сорокіна С. Бізнес-освіта за кордоном: чи варто інвестувати?? (10.07.2025). URL: <https://mudra.ua/ua/articles/bznes-osvta-za-kordonom-chi-var-to-ivestuvati/> (дата звернення: 20.02.2026)
12. Войтко С.В., Глущенко Я.І., Черненко Н.О. Розвиток освітніх проєктів в умовах індустрії 4.0. *III Міжнародна науково-практична конференція «Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи»*. Серія міжнародної економіки. 2022. С. 268–269. URL: <https://confmanagement-proc.kpi.ua/article/view/272125> (дата звернення: 20.02.2026)
13. Education at a Glance 2022. Офіційний сайт Організації економічного розвитку та співробітництва. URL: <https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/> (дата звернення: 20.02.2026)
14. Освіта за кордоном: шлях до глобальних можливостей та професійного зростання. (25.06.2014). URL: <https://osvita.ua/abroad/94828/> (дата звернення: 20.02.2026)
15. IBM and top universities to advance quantum education for 40,000 students in Japan, South Korea, and the United States. IBM : вебсайт. 2023. URL: <https://newsroom.ibm.com/2023-12-13-IBM-and-Top-Universities-to-Advance-Quantum-Education-for-40,000-Students-in-Japan,-Korea,-and-the-Unated-States> (дата звернення: 20.02.2026)
16. Романовський О.О. Феномен підприємництва в університетах світу: монографія. Вінниця: Нова Книга, 2012. 505 с. URL: <https://enpuir.udu.edu.ua/bitstreams/3c9ba075-e684-440f-a8af-c86c15207c67/download> (дата звернення: 20.02.2026)
17. Poli S., Villani E., Grimaldi R. The why and how of university-business cooperation. *Engagement Readiness Monitor*. 2021. URL: <https://engagementready.eu/2021/06/18/the-why-and-how-of-university-business-cooperation/> (дата звернення: 20.02.2026)
18. Зустріч кафедри управління земельними ресурсами зі стейкхолдерами щодо оновлення освітніх програм. (6.02.2026). URL: <https://chmnu.edu.ua/zustrich-kafedri-upravlinnya-zemelnimi-resursami-zi-stejkholderami-shhodo-onovlennya-osvitnih-program/> (дата звернення: 20.02.2026)
19. Про розгляд проєктів освітніх програм на кафедрі управління земельними ресурсами (19.02.2025). URL: <https://chmnu.edu.ua/pro-rozglyad-proyektiv-osvitnih-program-na-kafedri-upravlinnya-zemelnimi-resursami/> (дата звернення: 20.02.2026)

Дата надходження статті: 25.02.2026

Дата прийняття статті: 20.03.2026

Дата публікації статті: 02.06.2026